

FINNSAM information

Nr 1
2020

Medlemstidning för FINNSAM - Finnbygder i samverkan

ISSN 2000-9399

Om FINNSAM-information

Syfte med medlemsbladet

FINNSAM information är ett medlemsblad som ges ut fyra gånger per år till medlemmar i föreningen FINNSAM - Finnbygder i samverkan. Syftet med medlemsbladet är att ge medlemmarna möjlighet att ta del av aktuella rapporter, protokoll, nyheter och konferensinbjudningar.

Ansvarig utgivare

Maud Wedin, Falun, Ordförande i FINNSAM

Medlemstidningen ISSN är 2000-9399

FINNSAM:s organisationsnummer är 802429-6108.

Redaktion

Anita Österman
Timbonäs 140
SE-686 98 Gräsmark
Telefon +46 70 604 65 57
anita_osterman@hotmail.com

Hans Bergström
Övre Stortorpet, Långvak
SE-671 92 Arvika
Telefon +46 70 292 22 25
hans.bergstrom@textra.se

Om redaktörens uppdrag

Redaktörens uppdrag är att sammanställa material från föreningsmedlemmarna. Nästa FINNSAM-information kommer ut i juni månad. Vill du ha med något i nästa nummer så är manusstopp den 15:e maj.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 100 NOK/SEK för enskild person och 300 NOK/SEK för institution/organisation.

**Betala din medlemsavgift senast 30 juni.
Glöm inte bort att ange din e-postadress.**

Sverige

Plusgironummer 646 27 77-1

Norge

Bankkontonummer: 1830.33.22104, Grue Sparbank.

FINNSAM- information nr 1, 2020

Om FINNSAM	3
FINNSAM:s styrelse 2019/2020	3
En ny og spennende bok om Trysils unike Finnskog	4
Finnarna i Kolmården	5
Årets släktforskardagar i Skövde 22 - 23 augusti	5
FINNSAM:s konferens i Filipstads bergslag 29 – 31 maj	6
Finnsams vinterkonferens i Stockholm	8
Protokoll från sammanträde med FINNSAM:s styrelse	13
Trädgård och folkmusik vid Tiskaretjärn	15
FINNSAM-konferens i Hassela 11-13 sept	15

Några ord från redaktörerna

Så var det dags för vårnumret av årets FINNSAM-info. Denna vår som är så olik de vårar som vi nog alla har upplevt. Stängda gränser, isolerade 70-plussare, tomma butikshyllor, börsras och finanskris. Paniken verkar sprida ut sig och människor blir rädda för andra människor. Men inget ont som inte har något gott med sig. Tillhör man dem som hamnat i karantän kan tid frigöras till sådant man inte hunnit med annars; släktforskningen som legat på is tex. Nu är tid att fördjupa sig i arkiven och i konferensrapporten från Vinterkonferensen i Stockholm finns flera nyttiga och spännande tips om tillgängliga arkiv, både i Sverige och i Finland.

Årets nummer innehåller också tips om kommande aktiviteter, men eftersom tiden är som den är så vet vi ju inte i skrivande stund hur mycket som verkligen kommer att genomföras. Det gäller att hålla ögonen öppna och försöka hänga med informationen som sprids via sociala medier. Vi räknar i alla fall med att vårkonferensen i Filipstads Bergslag kommer att bli av som planerat och Tor m.fl. har som vanligt lyckats få ihop ett helt fantastiskt program. När denna tidning går i tryck så är inte allt klart med anmälningsblankett och prisuppgifter, men de kommer att läggas ut på hemsidan så snart det går.

Ha det gott, tvätta händerna, nys i armvecket och så ses vi i Gammelkroppa!

Anita o Hans

Om FINNSAM

FINNSAM bildades 1992 för att underlätta samarbete, forskning mm kring finnskogsaktiviteter. Nätverket är öppet för alla som är intresserade av skogsfinnarnas kultur och historia.

FINNSAM arrangerar årligen en vår- och en höstkonferens där finnskogsområden är värdar. FINNSAM-medlemmarna får därigenom lära känna olika finnskogsområden i Sverige eller Norge. Vanligen arrangeras årligen även en vinterkonferens med arkiv- eller ämnestema. Regelbundet skickas medlemsbladet FINNSAM-info med aktuella rapporter, protokoll och nyheter.

FINNSAM håller också i olika projekt innefattande litteratur, byggnader, släktnamn, släktforskning, informationsfilm, bibliografi och mycket annat. Mer information om FINNSAM hittar du på www.finnsam.org.

FINNSAM:s styrelse 2019/2020

Ordförande

Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN
telefon: 070-692 28 64,
e-post: maud@finnbygden.se

Vice Ordförande

Jan-Erik Björk, Sjögrässtigen 4
SE-531 73 KÄLLBY, telefon: 072-320 01 80
e-post: janne.bjork1@telia.com

Kassör

Anette Norberg, Västra Vargträsk 13, SE-921 92
LYCKSELE, telefon: 076-763 20 15
e-post: anette@vargtrask.one
Anette är även ansvarig för medlemsregistret.

Sekreterare

Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, SE-703 55
ÖREBRO, telefon: 019-14 05 08, 070-823 44 25,
e-post: hummelgruvan1970@gmail.com

Ångermanland-Södra Lappland

Ordinarie: Maarit Kalela Brundin, Innertavle 381,
SE-905 96 UMEÅ, telefon: 070-527 92 73
e-post: maaritkalelabrundin@gmail.com
Suppleant: Tord Eriksson, STOCKHOLM
e-post: tord@kth.se

Mellannorrland

Ordinarie: Maud Wedin, adress se ovan
Suppleant Linda Blied, ÅBY
e-post: linda.blied@gmail.com

Gävle-Dala/Orsa

Ordinarie: Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-
822 40 ALFTA, telefon: 070-566 01 68
e-post: finnskogsmuseet@swipnet.se
Suppleant: Eva Jernqvist, DELSBO
e-post: eva.jernqvist@gmail.com

Bergslagen

Ordinarie: Tor Eriksson, adress se ovan
Suppleant Kenneth Norrgrann, VÄSTERÅS
e-post: zinda@hotmail.se

Närke-Tiveden

Ordinarie: Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94
FINNERÖDJA, telefon: 0584-202 86
e-post: lena.gribing@gmail.com
Suppleant: Yvonne Johansson, LAXÅ
yvonne_johans51@hotmail.com

Värmland

Ordinarie: Anita Österman, Timbonäs 140,
SE-686 98 GRÄSMARK, telefon: 070-604 65 57
e-post: anita_osterman@hotmail.com
Suppleant Niclas Persson Tenhuinen, TORSBY
e-post: klemmetan@telia.com

Norge södra Finnskogen

Ordinarie: Birger Nesholen, Gjeterudsvegen 76,
NO-2260 KIRKENÆR, telefon: +47-900 29 447
e-post: birger@skogfinnskogsmuseum.no
Suppleant Jan Myhrvold, GJERDRUM
e-post: jan@fennia.nu

Norge norra Finnskogen

Ordinarie: Asgeir Lindberget, V. Strætåsvegen 241,
NO-2435 BRASKEREIDFOSS
telefon: +47-977 00 670
e-post: asgeir.l@gmail.com
Suppleant Mary G. Tangen
e-post: marygtangen@hotmail.com

En ny og spennende bok om Trysils unike Finnskog

TRYSIL FINNSKOG – de første generasjonene

En ny og spennende bok om Trysils unike Finnskog er på veg.

Det er 350 år siden finnene bosatte seg i Søre og Vestre Trysil. Dette markeres med et skogfinskt jubileumsarrangement på Solbakken, Lørdag 15. August 2020. Foruten et digert aktivitets- og kulturprogram kommer bokutgivelsen om de eldste finnene, deres liv og virksomhet Trysil at presenteres.

Forhåndssalg pågår frem til 01.08.2020, med mulighet til å kjøpe boka til kun kr 350,-/bok. Kjøpesummen betales inn til Søre Trysil historielags konto: 1813 28 04253 / VIPPS 583862 eller SWISH 070-3371704. Merk overføringen: «Jubileumsbok». Du vil motta kvittering og boka kan hentes etter 01. Aug. 2020 eller historielagene kontakter deg.

Boklanseringen vil finne sted Lørdag 15. August på Trysil bygdetun i forbindelse med jubileumsarrangementet. Boka slippes da for salg til ordinær pris som er kr 450,-/bok.

Boka inneholder masse stoff som Trysilboka savner eller er rettet op, og kommer med flere og nye opplys-

ninger når det gjelder slektshistorikk og fordypninger om de skogfinske tradisjonene i Trysil. Boka børster støv av mange kulturminner i kommunen som viser at påvirkningen av den finske kulturen og tradisjonen var stor og reel. Her kan du finne mange opplysninger om skogfinnene som ikke før har blitt trykket.

Boka er i samme format och omslag som Trysilboka. Den er inbundet, på drøye 200 sider i farger og inneholder et stort, variert og spennende bildemateriell og viser fantastiske kart helt tilbake til første halvdel av 1700-tallet. Søre Trysil Historielag og Tørberget Historielag er stolte produsenter av Jubileumsboka.

For ytterligere opplysninger, vennligst kontakt: Søre Trysil Historielag v/ Jon Arne Bye, tlf. 478 49 911, epost: jonarbye@gmail.com eller Tørberget Historielag v/ Gunilla Tangen, tlf. 907 63 391 epost: gunilla.tangen@accountor.no

Finnarna i Kolmården

FINNSAM har initierat ett projekt rörande finnarna i Kolmården. Den som har någon information om finnarna här eller är intresserad av att ta sig an forskning i området får gärna kontakta projektets samordnare, Linda Blied (linda.blied@gmail.com). Alla bidrag - stora som små - är välkomna!

Berörda socknar är Krokek, Kvarsebo, Kvillinge, Risinge, Simonstorp, Skedevi och Östra Eneby i Östergötland samt Bergshammar, Björkvik, Kila, Lunda, Tuna och Tunaberg i Sörmland.

Årets släktforskardagar i Skövde 22 - 23 augusti

FINNSAM kommer att finnas på plats med en egen monter under årets släktforskardagar i Skövde. Temat är Skaraborgs långa och intressanta historia alltifrån kristnandet på 900-talet genom medeltidens dramatiska kamper mellan ätterna och med våra grannländer. Skaraborg har ända sedan medeltiden haft stor betydelse för landets utveckling och inte minst vårt militära försvar. Släktforskardagarna vill belysa denna utveckling, men också ta till vara aktuella trender inom släktforskning med större möjlighet till släktforskning i våra nordiska grannländer och ny utveckling med DNA-teknik, som påvisar släktband långt utanför våra gränser.

”Tiveden i passet mellan Vänern och Vättern var i gången tid vildmark. Över denna slingrade sig enbart en gångstig. Området utgjorde samtidigt en central del i Hertig Karls hertigdöme mellan Bergslagen i norr och Västergötlands kornbodan i söder. För hertigen gällde att i denna del av Sverige skapa bygd av obygd samt att bygga vägar och hamnar för att skeppa ut Bergslagens rikedomar. Detta skedde bäst med hjälp av svedjefinnar. Hertigen lockade dessa med fri tillgång till mark, skattefrihet samt stubbarättsbrev, vilket gav nybyggarna tillgång till hemmanet för följande generationer. Han stöddes i sin verksamhet av sina brorsdöttrar samt ortens stormän, vilka i flera fall hade finsk härkomst. Finnarna kom. De lämnade gärna ett av krig och hemsökelse härjat Finland. Bondeupproren eller klubbekrigen 1596-97 mot Sigismund och Flemming visar bondens utsatta läge. Under några årtionden i anslutning till sekelskiftet 1600 kom av dessa skäl två socknar på Tiveden att praktiskt taget helt fyllas av finnar. För finnen var Tiveden ett löftesrikt eden. Den första finska byn på denna högplatå fick namnet Paradis”

Finsk invandring till Tiveden med omnejd, BW Kjelldorff 2005.

Är ni intresserade av att hjälpa till i FINNSAMs monter? Kontakta Lena Gribing, lana.gribing@gmail.com

Välkommen till FINNSAM:s konferens i Filipstads bergslag fredagen 29 – söndagen 31 maj 2020!

När vi nu efter några år återvänder till Bergslagen anordnas FINNSAM:s vårkonferens i östra Värmland. I Filipstads bergslag var skogsfinnarna flitigt engagerade i bergshantering, vilket framgår av att här förekommer ett antal finnehyttor. En av dem är Bosjöhyttan, vilken vi kommer att besöka under konferensen. Föreläsningen sker i Gammelkroppa skogsskola & konferens som är belägen mitt i den värmländska vildmarken vid sjön Yngens utlopp. Här finns Sveriges minsta högskola, vilken examinerar 25 skogstekniker vartannat år.

Byn Gammelkroppa ligger 14 kilometer öster om Filipstad. Här finns en av traktens äldsta hyttor, upptagen i jordeboken från år 1540.

Bosjöhyttan, en av finnehyttorna i Filipstads bergslag. Foto av Tor Eriksson.

Preliminärt program

Fredagen 29 maj

- 11.00 Registrering och inkvartering på Gammelkroppa Skogsskola & konferens.
- 12.00 Lunch i Gammelkroppa med lite information om skogsskolan.
- 13.00 Jan-Erik Björk presenterar skogsfinnarnas bosättning i Filipstads bergslag.
- 13.45 Torgny Låås redogör för finnehyttorna i Filipstads norra bergslag.
- 14.10 Maths Östberg berättar om finnehyttorna i Filipstads södra bergslag.
- 14.30 Kaffe serveras på skolan före avfärden ut i bygden.
- 15.00 I egna bilar samåker vi till trakten runt Bosjön på Filipstads södra bergslag.
- 15.30 Vi delar upp oss i två grupper; Grupp 1 besöker först Kärns bergsmansgård från slutet av 1700-talet, där ägarna Birger och Viola Jansson tar emot oss. Gården är välbevarad och omgiven av ett ålderdomligt odlingslandskap. Historiskt har Kärn varit knuten till Bosjöhyttan, och den är ett gott exempel på järnhanteringens förmåga att bryta bygd. Grupp 2 inleder vid Bosjöhyttan, där Fredrik Carlstedt presenterar hyttans historia från ett föredrag han har haft.
- 16.45 Grupperna växlar plats.

- 18.00 Bilarna fortsätter till byn Gräs, som ligger i Sunnemo socken, Hagfors kommun.
- 18.30 Gräs Bygdegårdsförening serverar nävgröt med stekt fläsk i bygdegården. Vi får även höra ”stigfinnaren” Jarl Henrixon berätta om Finnvägen mellan Gräs och Bosjön. En del platser längs vägen har skogsfinsk anknytning.
- 20.00 Bilarna vänder åter mot Filipstads bergslag och Gammelkroppa.
- 21.00 Återkomst till skogsskolan, där våra sköna bäddar väntar på oss.

Lördagen 30 maj

- 07.30 Frukosten serveras i matsalen.
- 08.30 Jan Kruse föreläser översiktligt om bergshantering i Filipstads bergslag.
- 09.15 Åke Granberg skildrar bergsmannens liv och ekonomi under 1600-, och 1700-talen.
- 10.00 Kaffetåren intas innan vi ger oss av ut på skogen.
- 10.30 Vi går ombord på bussen, som tar oss upp till Dalkarlssjön.
- 11.20 Via Persberg, Långban och Lesjöfors når vi Sjösta minneskulle och Suder-Mattesstatyn. Mattes Simonsson var med och anlade Dalkarlssjöhyttans masugn. Här besöker vi statyn och beskådar utsikten över Dalkarlssjön. Här finns även en omfattande samling malmer från svenska gruvor. Peter Hellström och Torgny Låås blir våra ciceroner i omgivningen.
- 12.00 En promenad leder oss upp till Tithöjden, vilket är en avläggare till den finska bosättningen vid Sjösta.
- 12.45 Bussen rullar vidare mot utloppet av Dalkarlssjön, där spåren av finnehyttan kan skönjas.
- 13.30 Bussen är framme på Nordmarks gruv & mineralmuseum, där Nordmarks hembygdsförening serverar lunch bestående av en matig soppa med smörgås och kaffe.
- 14.15 Visning av Nordmarks gruv & mineralmuseum, där vi indelas i två mindre grupper. Här får vi ta del av 700 års utveckling av bergsbruk. Bland de tolv byggnaderna på museiområdet finns några från 1700-, och 1800-talet.
- 15.45 Färden går vidare till Skåltjärnshyttan, där hembygdsföreningen serverar kaffe på hembygdsgården. Här får vi även en visning av hembygdsgården och hyttruinen.
- 17.15 Turens sista besöksmål är Stöpsjöhyttan, vilken är väl värd ett besök.
- 18.00 Bussen för oss tillbaka till Gammelkroppa Skogsskola & konferens.
- 18.30 Vi återkommer till Gammelkroppa, där vi förbereder oss för måltiden.
- 19.00 Middagen serveras i matsalen. Här kan vi umgås med varandra i lugn och ro innan John Blund in-finner sig.

Söndagen 31 maj

- 08.00 Frukostborden står dukade.
- 09.00 Bo Eriksson belyser Skäfthöjdens ria i Gåsborns socken, den enda rian i östra Värmland.
- 09.30 Torgny Låås tar oss med på en visuell tur till Omsjön och Lönnhöjden.
- 10.00 Kaffepaus
- 10.30 FINNSAM:s årsmöte
- 12.30 Lunch i Gammelkroppa
- 13.30 Som avslutning på konferensen leder er Tor Eriksson runt i miljön kring Gammelkroppa hytta.

OBS! Respektera sista anmälningdag söndagen den 10 maj 2020!

Priser och anmälningsblankett kommer att presenteras på hemsidan!

Anmälan helst via e-post görs till:

Tor Eriksson
hummelgruvan1970@gmail.com,
Västra Nobelgatan 22
703 55 Örebro
070-823 44 25

Vi tackar våra medarrangörer och bidragsgivare för ert viktiga stöd av vår konferens!

ALLAN WETTERHOLMS STIFTELSE
FÖR ARKEOLOGISK UTBILDNING
OCH FORSKNING VID ÖREBRO UNIVERSITET

Konferensen kan eventuellt ställas in beroende på det aktuella läget för Coronasmittan. Eventuell ny information kommer att finnas på vår hemsida.

Finnsams vinterkonferens i Stockholm 2020-03-06 – 2020-03-08

Deltagarna samlades vid Karl XII i för dagen råkalla Kungsträdgården. Foto: Per-Gunnar Nordén

Konferensen inleddes i finska ambassadörens residens på Trädgårdsgatan där vi togs emot av ambassadören, Liisa Talonpoika, som berättade att palatset från början ägdes av familjen De Geer. I slutet av

1700-talet ärvdes huset av änkan efter Charles De Geer, Catharina Charlotta, född Ribbing. Hon sägs ha haft svårt att lämna sitt hem och besökare kan fortfarande ana hennes närvaro i palatset. 1941 köpte Finska Staten fastigheten med villkor att huset även i fortsättningen skulle innehålla bostäder. Numera innehåller huset förutom representationsvåning och sex lägenheter givetvis också en bastu i källaren och grill på gården. Ambassadören poängterade vår långa gemensamma historia och fortfarande är våra länder den viktigaste samarbetspartnern inom områden som försvar, EU-politik och företagande. Ambassadörens fråga om varför skogsfinnarna kom till Sverige fick mer eller mindre mytologiska svar, som tyvärr inte bemöttes av någon FINNSAM-medlem.

Efter att vi fritt vandrat runt i representationsvåningen begav vi oss till ABF-huset på Sveavägen 41.

Maud Wedins föreläsning om FINNSAM blev kraftigt försenad av det vanliga strulet med tekniken och svårt att få hjälp av en tekniker. Nytt för i år var dock att alla föreläsningarna live-streamades av Olof

Ambassadör Liisa Talonpoika berättar. Foto: Per-Gunnar Nordén

Lindman och Åsa Linder, vilket visade sig mycket uppskattat av de som inte kunde närvara på plats. Förutom en kort introduktion om skogsfinnarna i Sverige, berättade Maud också om de olika filmprojekten som initierats av FINNSAM. Del ett av informationsfilmen är klar och ligger ute på hemsidan, liksom en film om finnbosättningarna i Dalarana. I Gävleborgs län planeras en film: "Skogsfinnarna – Kulturarvet i Gävleborg".

Marianne Jonasson gav oss därefter en mängd nyttiga tips när det gäller släktforskning i Finland. Det finns flera olika digitala arkiv där man kan söka information om de skogsfinnar som lämnade landet under 15 - 1600 talet. Från Rautalampi är det svårt att hitta information eftersom kyrkböckerna har brunnit upp. Intressanta länkar är bl.a:

Genealogiska Samfundet i Finland: <http://www.genealogia.fi/> med bl.a länk till HisKi, där de skannade kyrkböckerna återfinns. Dock varnade Marianne för att alla uppgifter i HisKi inte är kontrollerade och att man därför bör vara noga med källkontrollen.

Finlands Släkthistoriska förening; <http://sukuhistoria.fi/sshy/index.htm> arbetar också med att skanna in kyrkböcker. Medlemmar har också tillgång till andra källor som länsräkenskaper och militärrullor.

<https://arkisto.fi/sv/framsida> är länken till Riksarkivet.

Heikki Rantatupa har gett ut historiska kartor och även Jan Strangs kartor kan man hitta på nätet.

Domböckerna från Savolax finns utgivna i bokform. Bo Hansson tipsade om att Älvsborgs lösen som återfinns i SVAR också innehåller nyttig information om våra finska förfäder.

Efter Mariannes intressanta föreläsning bjöds vi på en stunds underhållning av **Kantele-Marjatat**. Det

var fem kvinnor från Stockholms Kalevalaförening som sjöng visor och lockade även publiken att sjunga med på både svenska och finska till tonerna av Kantelemusiken. Kantele är Finlands nationalinstrument och enligt Kalevala så var det Väinämöinen som byggde den första av en gäddas käft. Tre av damerna bar exilfinnarnas vackra blåa dräkt där varje detalj symboliserar olika typiska finska företeelser. Blått för alla sjöar, himmel och hav. Grönt för skogarna och rött för det blod som spillts i kriget. Kragen är ljus; man är lycklig. Väskan är mönstrad med en kedja som symboliserar att alla exilfinnländare i alla länder håller ihop.

Kantele-Marjatat underhöll oss med kantele-musik. Foto: Per-Gunnar Nordén

Lördag 7 mars

Efter ännu en dag med sen tillgång till salen kom **Maud Wedin** ändå igång med sitt föredrag om "Skogsfinnarna i källorna" i relativt skaplig tid. Eftersom de flesta kyrkböcker inte började föras förrän omkring ca 1688, med undantag av t.ex. Västerås stift där de finns från 1628, kan det ibland vara svårt att hitta information om de skogsfinnar som kom redan under 1500-talet. Maud gav exempel på bl.a följande källor.

Jordeböcker, som föregicks av anteckningar om den årliga räntan, där den som tog upp gården ibland kan finnas med i över 100 år.

I Tiondelängderna fanns alla som hade någon form av utkomst antecknade. Även husmän som t.ex. hade intäkter från del i rågskörden från svedjorna.

Till Älvsborgs lösen, (Återfinns i SVAR) skulle alla betala in en andel. Motsvarades i Finland av Silver-skatteregistret.

Mantalslängderna finns på SVAR och en del även på Arkiv Digital och anger oftast bara männen i hushållet.

I Boskapslängderna återfinns bara hemmansägaren och husmännen, trots att boskapskötseln var kvinnornas område.

Riksarkivets ”Osorterat material” kan vara en guldgruva och i Riksregistraturet kan man hitta ned-sättningsbrev och fullmakter.

Rannsaktionslängderna återfinns även i Lands-arkiven och de visar ofta personens ursprung i Finland.

Maud framhöll även domböckerna och gammalt kartmaterial, bl.a Olof Tresks kartor, som en givande källa till kunskap om skogsfinnska förhållanden.

Jan-Erik Björk fortsatte på samma tråd som Maud under det att han presenterade källor av mindre känt slag. Bruken i Bergslagen hade egna domstolar, Jan-Erik nämnde Hällefors silververks arkiv. I Bergsmästarens arkiv kan man hitta bouppteckningar och i Erik Odelstiernas Bergsjordebok från 1782-1795 över Nya Kopparbergs bergslag, finns bevarade dokument från hemmansägare och åbor, protokoll och handlingar i bergmästare-, bergfogde-, och kyrkoarkiv samt kronans jordeböcker.

Bland Länsräkenskaperna hittar man fogderäkenskaper, jordeböcker, tiondelängder och hjonelagslängder och i Länsstyrelsens registratur finns alla in- och utgående skrivelser där även finnarna anges. Bland Landskapshandlingarna från 1540 – 1630 finns t.ex en förteckning över nyupptagna torp. I Riksarkivet hittar man också restlängder över kronoräntorna, ”allmogens besvär” och restlängder över mantalspenningen från 1665. De militära roteringslängderna och rullorna kompletterar ofta varandra och i bl.a roteringslängden från Grythyttan/Hällefors från år 1674 finns de finska släktnamnen och även familjemedlemmarna upptagna. En ibland förbisedd källa till kunskap är sockenstämmoprotokollen som återfinns i kyrkböckerna. Rannsaktionslängden över inhyses folk i Fryksdalen 1674 finns utgiven i fak-simil av Karlstads Universitet och i den är ca 50 % finnar.

Även i Norge finns intressant källmaterial för den som forskar om skogsfinnar. Det mest kända är förmodligen Finnemantallet från 1686 då en folkräkning gjordes bland skogsfinnar i Norge. Det finns också Kirkebøker, Mantall, Fogdens regneskap, Tingbøker, Skifteprotokoller och Pantbøker.

Efter kaffet inledde **Linda Blied** sitt föredrag om hur kartor kan användas inom släkt- och gårdsforskning med en kort genomgång av lantmäteriets historia.

Under medeltiden växte ett nytt sammanhållet Sverige fram. En statlig administration började ta form. Det behövdes beskrivningar av landets gränser, kunskap om landskapet och om vem som ägde vilka fastigheter. Bland annat för att kunna driva in skatt

och utveckla samhället, men också för att kunna fatta vettiga politiska beslut i krissituationer. Gränstvister förekom på den tiden och kartor över Sverige var viktiga för försvaret. 1628 gavs Anders Bure uppdraget att kartlägga jordbruksbyarna. Alla kartor gjordes givetvis för hand och de var i många fall rent konstnärligt utformade, med många tecknade detaljer. Kartorna samlades så småningom sockenvis i stora böcker – geometriska jordeböcker. Många av dessa böcker finns bevarade och förvaras numera hos Riksarkivet.

Skiftesverksamheten dominerade uppdragen alltsedan storskiftet 1749 och enskiftet från 1807 i slättbygderna. Skiftet gick ut på att varje markägare skulle ha ett enda sammanhängande område med odlingsmark. Detta fungerade bra i Skåne och på Västgötaslätten, men inte i övriga landet där odlingsmarken oftast blandas med skog. Där användes istället laga skifte. Detta blev också det mest omfattande och berörde stora delar av Sverige. På 1860-talet var 500 lantmätare sysselsatta med i huvudsak laga skiften. Landsbygden påverkades mycket. Åkrar slogs samman och hus flyttades. Byar splittrades.

I början av 1800-talet inrättades en militär fältmätningsskär som startade en topografisk kartläggning av Sverige. Resultatet blev generalstabskartan, som liknar dagens topografiska kartor eftersom den innehåller höjder, vattendjup och vägar.

1894 inrättades Rikets allmänna kartverk, som från början var militärt men blev civilt 1937. Verkets huvuduppgift var ekonomisk och topografisk kartläggning.

Den ekonomiska kartan över dåvarande Göteborgs och Bohus län var den första kartan som byggde på flygbilder. Under 1950-talet infördes ett system med upprepade fotografering efter vissa scheman och tidsintervall, på så vis blev flygfotograferingen av Sverige regelbunden.

2008 blev Lantmäteriverket och de 21 lokala lantmäterimyndigheterna en enda myndighet med namnet Lantmäteriet. Samma år fördes också inskrivningsverksamheten över från tingsrätterna till Lantmäteriet, som i och med detta har ansvar för hela fastighetsprocessen.

Under 1980- och 1990-talen fördes samtliga allmänna kartor över till digitala media. De allmänna kartorna var Vägkartan, Terrängkartan, Översiktskartan och Fjällkartan.

1999-2002 lanserade Lantmäteriet de första e-handelstjänsterna för kartor/geografisk information. Det var exempelvis den populära tjänsten Historiska kartor, som finns kvar även idag.

Jan Myhrvold som bl.a är ordförande i Skogfinsk genealogi höll därefter en intressant föreläsning om släktforskning med hjälp av Y-DNA och det skogfinska DNA-projektet. Projektet har som målsättning att: 1) öka kunskapen om användningen av släktnamnen, 2) informera om migrationen, dess orsaker och flyttmönster, 3) Synliggöra invandringen och dess koppling till Norge, 4) Kartlägga haplogrupper, 5) Skapa en databas.

Den skogfinska Y-kromosonen är olik den skandinaviska, och därmed har man kunnat följa personer med skogfinska anor till avgränsbara områden i Finland, och tillsammans med de ärvda släktnamnen kan man med stor säkerhet fastställa varifrån familjerna kom, och även hitta nu levande anförvanter i Finland. Andra verktyg man använder sig av i jakten på ursprunget är de unika källor man har tillgång till, och källor med unikt innehåll, t.ex. Gottlunds anteckningar i kyrkböckerna. Hittills har man inom projektet testat 397 personer och av 97 olika släktnamn har 64 bekräftats med test av 2 olika manslinjer bakåt.

Efter lunchen stod det workshop på programmet. **Lena Gribing** och **Jan-Erik Björk** hjälpte dem som

Workshopen var populär, här Jan Myhrvold vid DNA-bordet. Foto: Per-Gunnar Nordén

Kyrkoherde Martti Pannanen i Finska kyrkan. Foto: Per-Gunnar Nordén.

ville söka efter skogfinska anor i Sverige, medan **Marianne Jonasson** hjälpte den som ville leta i finska källor. – Jag är personligen väldigt tacksam då hon lyckades hitta föräldrarna till min farfars farfars far som kom som indelt soldat från Savolax infanteriregemente till Sverige 1809. Trängslan verkade vara störst vid det bord där **Jan Myhrvold** och **Mats Ahlgren** svarade på frågor om DNA och även hjälpte till att beställa en test eller ta prov på plats. **Linda Blied** kunde också svara på frågor om var man hittar historiska kartor till sin forskning. Workshopen var konferensens höjdpunkt och jag hoppas att vi kan fortsätta med konceptet i någon form vid framtida konferenser.

Senare på eftermiddagen begav vi oss till Finska kyrkan vid Slottsbacken i Gamla Stan. Först var vi tvungna att hälsa på Liss Erikssons lilla ”pojken som tittar på månen” eller ”Järnpojken” som den också kallas, som finns gömd på innergården bakom kyrkan.

Liss Eriksson. Pojken som tittar på månen - Stockholms minsta offentliga skulptur.

Väl inne i kyrkan togs vi emot av damer från Stockholms finska förening som bjöd på hembakad blåbärskaka och kaffe, ett ”riktigt” kyrkkaffe då det avnjöts i kyrkbänkarna.

Nuvarande kyrkoherden **Martti Pannanen** berättade därefter om kyrkan och dess historia.

Finska kyrkan är, namnet till trots, en del av Svenska kyrkan. Den ursprungliga byggnaden som uppfördes redan 1648 – 1653 användes till bollsporter och resande teatersällskap innan den 1725 köptes av finska församlingen och omvandlades till kyrka. Då hade sedan 1533 mässor hållits på finska i Stockholm. Ovanliga inredningsdetaljer i kyrkan är läktarorgeln som byggdes på plats av Olof Schwan och lär vara den äldsta orgeln i Sverige som finns kvar i original på sin ursprungliga plats. De pampiga ljuskronorna är från Ryssland och ”räddades” till Sverige i början av 1700-talet.

Efter Martti Paananen var det **Lena Gribings** tur och hon tog oss med på en tur till Tiveden, och de första finska bosättningarna. Redan Gustav Vasa

tröttnade på den farliga transportvägen genom de stora skogarna och därför aktivt bidrog till att fylla området med pålitligt folk och ordentliga vägar. Så "pålitliga" visade sig inte finnarna vara då de 1661 organiserade ett uppror mot överheten då herrarna försökte ta över deras marker. 1710 blev det ett nytt uppror, denna gång i protest mot utskrivningarna till krig. Som ordförande i Finnerödjas hembygdsförening är Lena också drivande i flera olika projekt som har med forskningen om den skogsfinska närvaron att göra. Bl.a driver man ett projekt om kartläggning av rökugnsrester i Tiveden och den mycket akiva släktforskarföreningen håller på att sammanställa stamtavlor för "säkra" finnar i området, liksom för "troliga finnar".

Söndag 8 mars

Dagen inleddes av **Bo Hanssons** spännande redogörelse för hur släkterna Raatikainen, Tossavainen och Suutari förenades i Trysil, det nordligaste Finn-skogsområdet i Norge. Enligt Gottlund benämndes ättlingarna Rysslöinen, vilket betydde "Han som kommer från Trysil". Bosse har genom sin egen forskning, vilken han fått verifierat genom andra forskares resultat, lyckats följa de tre olika släkterna från deras ursprungshem i Rautalampi, hur de första generationerna rörde sig genom Sverige, och hur de slutligen etablerade sig i Trysil. Suutari och Tossavainen tycks ha kommit från samma områden i Finland; Markkula och Lievestuore.

Konferensen avslutades med en frågestund. Foto: Per-Gunnar Nordén.

Via Tandsjö i Orsa Finnmark och Fågelsjö hamnade Olof Suutari i Midtskoug ca 1670. Hans släkting, Ole Tossavainen kom dit från Risberget sen han blivit utlöst av sin styvfar. Slakten Raatikainen kommer ursprungligen från Raatikala/Eljaksela. De har rört sig via Stugubacken, Kopparberget, Nya Kopparberget, Ärtviken i Långserud, Älvdals Härad och Rotberget (Raatikala).

Efter fiket med varsin halv bulle, blev det en frågestund med **Linda Blied, Jan Myhrvold, Jan-Erik Björk, Bo Hansson** och **Maud Wedin** i panelen. Eva Jernqvist agerade moderator, som vanligt med den äran. De flesta frågorna riktades till Jan och rörde olika aspekter av DNA-projektet. Jan informerade om att nya fynd läggs ut på facebook i den takt de kommer in. Det vore önskvärt med en ordentlig databas där man kunde hitta kopplingen mellan olika källor, men även om behovet är stort, är arbetet med att dokumentera källorna alltför omfattande och det finns inga pengar till ett sådant arbete.

Någon frågade varför man inte var släkt även om man hade nästan identiskt DNA, och Jan förklarade att det då inte rörde sig om Y-DNA. Genpolen är fortfarande begränsad och här kom också förklaringen att tidigare var det vanligt med s.k. syskonbyten. En bror och syster gifte sig med en annan bror och syster för att säkerställa att egendomen inte delades upp utan kunde behållas inom slakten. En intressant detalj som kom upp i diskussionen var informationen om att finnarna hade som sed att vid trolovningen, eller löfte om äktenskap, skulle svärföräldrarna få en silversked, eller en silverpeng.

Maud tog upp frågan om ett framtida projekt, att dokumentera ortnamn som också innehåller de skogsfinska släktnamnen där namnen ska ha kunnat spårats till ursprungsområdena i Finland. Även om viljan och intresset finns så saknas det tid och pengar i nuläget

Text: Anita Österman

Vi tackar våra medarrangörer och bidragsgivare för ert viktiga stöd av vår konferens!

STOCKHOLMS FINSKA FÖRENING

STOCKHOLMS KALEVALAFÖRENING

Protokoll från sammanträde med FINNSAM:s styrelse

ABF:huset, Sveavägen 41, Stockholm, 2020-03-08

Närvarande: Jan-Erik Björk, Linda Blied, Maarit Kalela Brundin, Lena Gribing, Eva Jernqvist, Yvonne Johansson, Jan Myhrvold, Anette Norberg, Kenneth Norrgrann, Maud Wedin, Maths Östberg, Anita Österman, Förhinder: Tor Eriksson, Tord Eriksson, Asgeir Lindberget, Mary G Tangen, Birger Nesholen, Niclas Persson Tenhuinen.

§ 1. Mötets öppnande

Maud hälsade alla välkomna och förklarade mötet öppnat

§ 2. Godkännande av dagordningen

Den utsända dagordningen godkändes med tillägg att i Tors frånvaro valdes Anita till att föra dagens protokoll.

§ 3. Val av justeringsperson

Maud, i egenskap av ordförande, och Linda valdes till att justera protokollet.

§ 4. Årsredovisning inkl. bokslut för 2019

Maud inledde med att gå igenom punkterna i verksamhetsberättelsen, vilken godkändes med tillägget att forskarförteckningen tas bort som en post. Anette redogjorde för föreningens ekonomiska ställning enligt balans och resultaträkningen. Den mycket utförliga resultatredovisningen för de olika projekten som bifogats kommenterades kort.

Under året har inga kostnader för styrelsemöten kostnadsförts.

Uppgift om kontonummer för det Norska kontot som Solør Värmland Finnkulturforening administrerar för FINNSAMs räkning ska in i verksamhetsberättelsen.

Bankkontonumret är: 1830.33.22104 i Grue Sparbank.

BESLUT; Balans och resultaträkningen godkändes och Anette tackades för väl utfört arbete.

§ 5. Verksamhetsplan 2020

Maud läste upp verksamhetsplanen vilken godkändes med följande tillägg:

Kort diskussion om medlemsavgifterna, resulterade i BESLUT att rekommendera årsmötet att medlemsavgiften behålls oförändrad.

BESLUT; FINNSAM-info som skickas per post till organisationer vilkas avgift är 300 kr/år, ska tryckas i färg.

BESLUT; Två exemplar av FINNSAM-info ska sparas som arkivex. Dessa trycks i färg. Anette ansvarar för arkivexemplaren.

Eva fick i uppdrag att utreda frågan om utgivningsbevis.

Diskussion om föreningen ska ansluta sitt konto till Swish/Vipps. Frågan ska utredas ytterligare innan beslut fattas.

§ 6. Kommande konferenser

Nästa konferens blir i Filipstads Bergslag den 29 – 31 maj. Inkvartering sker i Gammelkroppa Skogsskola och temat för konferensen är Finnhyttor. Information måste in i kommande nummer av FINNSAM-info. Tor ansvarar.

Höstkonferensen blir i Hassela den 11-13 september. En vandringsutställning om utgrävningarna i Kölsjön premiärvisas på Ersk-Matsgården samma helg och vi kommer också att få se resultat av utgrävningarna som gjorts i Kölsjön. Ansvariga för konferensen är Maud, Linda, Maths och Eva. En blänkare ska in i nästa Info.

Kommande konferenser i Oslo vintern 2021, på Finnskogen våren 2021 och Finland hösten 2021 kommenterades inte ytterligare.

§ 7. Släktforskardagarna i Skövde 22-23 augusti 2020

Lena informerade om FINNSAM's medverkan med en monter under släktforskardagarna. Finska Förvaltningsområdet har bidragit med 6 000 kr och Lena efterfrågar en större skylt, eller banderoll med FINNSAMs namn och logga. Anette påminde om att det finns 790 kr på ett balanskonto benämnt "släktforskardagar" vilka kan användas till inköp av en banderoll. FINNSAM har också en egen "Roll-Up" som kan användas. Frivilliga till att bemanna montern kan kontakta Lena.

§ 8. Sekreterare, avsägning från Tor Eriksson

§ 9. Suppleant för no. Finnskogen, avsägning från Mary Tangen

Dessa båda punkter lämnades och hänvisas till Valberedningen.

§ 10. Skogsfinska informationsprojektet etapp 2

Maud informerade om de pågående projekten med informationsfilmerna. Statens kulturråd lämnar inga bidrag till film, men region Dalarna har lämnat ett bidrag till filmen om Finnbosättningarna i Dalarna. Region Gävleborg kan inte heller ge bidrag till film, men Länsstyrelsen kommer att bevilja bidrag till arbetet med filmen "Skogsfinnarna – Kulturarvet i Gävleborg där Finnskogsmuseet går in som regional huvudman i samarbete med FINNSAM. Maud vill också att vi tar fram en informationsfolder om FINNSAM, ifall kompletterande bidrag erhålls. Anette påpekade att det finns pengar reserverade på ett konto för informationsprojekt II, där även det fortsatta arbetet med den skogsfinska bibliografin fortgår under ledning av Maths.

§ 11. Nyutgåvan av "Det skogsfinska kulturarvet"

Maud informerade om att arbetet med den reviderade utgåvan av boken fortsätter. Stommen från den första boken finns kvar men ska uppdateras och flera nya artiklar ska skrivas. Den första juni ska, enligt planen, artiklarna vara klara. Sedan vidtar det omfattande redaktionella arbetet. 30 000 kr är reserverade för projektet.

§ 12. Rapporter

Linda informerade om att det tidigare planerade projektet om Kolmården ligger på is. Vill någon ta på sig ansvaret som projektledare kan Linda ställa upp som medhjälpare/samordnare. Uppgifter om skogsfinnar i Kolmården kan tills vidare skickas till henne. En förfrågan publiceras i nästa FINNSAM-info. Vi inväntar också en rapport från seminariet som hölls i oktober.

Ludvika kommun firar 400-års jubileum i sommar med olika evenemang som berör Finnskogen.

§ 13. Övriga frågor

Inga särskilda övriga frågor fanns att behandla vid detta möte.

§ 14. Nästa möte

Nästa styrelsemöte hålls i samband med vårkonferensen på Gammelkroppa Skogsskola, torsdag den 28 maj.

§ 15. Mötets avslutande

Maud tackade för visat intresse och förklarade mötet avslutat.

Timbonäs den 9 mars 2020

Anita Österman
sekreterare för mötet

Justeras

Maud Wedin
ordförande

Linda Blied

Kallelse

FINNSAMS medlemmar kallas till årsmöte i Gammelkroppas Skogsskola söndag den 31 maj kl. 10.30. Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Trädgård och folkmusik vid Tiskaretjärn

10-11 juli kl. 13.00 - 22.00

Levande Gräsmark är ett projekt vars syfte är att utveckla besöksnäringen och stimulera inflyttning till Gräsmark. Fredag den 10 juli anordnas föreläsningar, antingen på tunet, eller vid dåligt väder, inomhus i ladan, vid den gamla finnboättningen Tiskaretjärn i Gräsmark. På tunet kommer också försäljning ske mellan kl. 13.00 – 20.00 av lokalt producerad mat, växter och trädgårdsredskap. Dessutom anordnas visning av den unika ängsfloran med Lars Furuholm, det blir vandringar längs leden och kolbullekalas på tunet.

Från kl 15.00 blir det föreläsningar med följande teman:

Mångfaldsträdgården – hur skapar du en trädgård som myllrar av liv? Annelie Engkvist, Gro & bo

Biodling – Med Ivar Myrli, Grinnemo Hallon & Honung

Mullbänken, kvinnans åker - Birgittha Hedin, Örtagården Rusticana

The secret gardeners – Elin Unnes som också signerar sina böcker.

Från Lomjansguten till Jularbo - Riksspelmannen Mats Berglund spelar och berättar om musiken på Finnskogen.

Kvällen avslutas med att Elin Unnes, journalist och författare, läser högt ur sina böcker till ackompanjering av Mats Berglund och Agneta Stolpe.

Entréavgiften blir 100 kr för alla över 15 år.

Lördag den 11 juli blir det en heldagskurs i kulning med folksångerskan Agneta Stolpe. Kursen beräknas pågå från 9.00 – 17.00.

Pris 800 kr inklusive lunch och fika.

Anmälning till Annelie Engkvist, annelie@grobo.se, begränsat antal platser så först till kvarn.....

För den som vill avslutas kvällen vid Lomjanstorp i Mängen för den årliga Lomjansdansen som hålls till minne av folvirituosen Per Jönsson, även kallad Lomjansguten. Enligt sägnen lärde han sig spela av Näcken, sant är i alla fall att han under en period spelade med Ole Bull i Oslo.

FINNSAM:s höstkonferens i Hassela den 11-13 september

I Hassela pågår ett projekt om Skogsfinnar i Hassela. Läns museet i Gävleborg leder projektet, vilket vill fånga muntliga traditioner och levande minnen om platser i landskapet. Bl.a har en arkeologisk undersökning av en rökstugegrund i Kölsjön ingått i projektet. Under 2020 har en vandringsutställning om utgrävningen och projektet premiärvisning, troligen på Ersk-Matsgården, och då passar det bra att förlägga vår konferens till samma helg 11-13 september.

**... För dig som är intresserad av
skogsfinsk kultur och historia....**

www.finnsam.org